

Liquidaties in Nederland. Ontwikkelingen & achtergronden van schutters en andere betrokkenen

S. Adjiembaks, F. Boerman, R. Roks, E. Stoffers
Politiewetenschap130

Thema: 1.1 Georganiseerde criminaliteit

Doelstelling

Dit rapport verschaft zowel kwantitatieve als kwalitatieve inzichten ten aanzien van het fenomeen liquidaties in Nederland. We beogen met dit rapport (wetenschappelijke) kennis over dit fenomeen te vergroten en een constructieve bijdrage te leveren aan praktijkgerichte handelingsperspectieven, om zo de voedingsbodem voor betrokkenheid bij liquidaties tegen te gaan.

Onderzoeksvragen

Er staan vijf onderzoeksvragen in het onderzoeksrapport centraal:

- Wat zijn de aard, omvang en spreiding van liquidaties in Nederland in de periode 2016 tot en met 2021?
- Wat zijn de demografische achtergrondkenmerken van personen die betrokken zijn bij liquidaties?
- Welke criminele carrières kunnen er bij schutters betrokken bij liquidaties worden onderscheiden?
- Op welke wijze verloopt betrokkenheid bij liquidaties en welke beweegredenen spelen daarbij een rol?
- Hoe beschrijven veroordeelden van liquidaties hun levensloop?

Methoden van onderzoek

Dit onderzoeksrapport bestaat uit twee delen. Het eerste kwantitatief georiënteerde deel is gebaseerd op analyses van het Moord-en-doodslagbestand van de politie (onderzoeksvragen 1 tot en met 3). Voor het tweede deel vormen elf bestudeerde OM-strafdossiers en lifstory interviews met zeventien veroordeelde betrokkenen de basis voor een kwalitatieve uiteenzetting (onderzoeksvragen 4 en 5).

Voor een uitgebreide methodische verantwoording wordt verwezen naar hoofdstuk 2 in het rapport.

Samenvatting

Er is behoefte aan meer inzicht in de ontwikkeling en achtergrond van betrokkenen bij liquidaties. Zo bestaat bij de politie het beeld dat steeds vaker heel jonge schutters 'uit het niets' een liquidatie plegen. In dit onderzoek wordt informatie uit politieregistraties en -dossiers (o.a. het moord-en-doodslagbestand van de Landelijke Eenheid) gecombineerd met bevindingen uit life story interviews waarin veroordeelden vertellen over hun achtergrond en persoonlijke ervaringen. Hiermee schetsen zij enerzijds een breed beeld van de cijfermatige ontwikkelingen op het domein van liquidaties in Nederland. Anderzijds geven ze meer inzicht in waarom mensen bij liquidaties betrokken raken, hoe ze hun eigen betrokkenheid daarbij kwalificeren en hun levensloop bezien.

Cijfers over liquidaties

In het kwantitatieve deel wordt verslag gedaan van de analyses op het Moord-en-doodslagbestand. Jaarlijks vinden er in Nederland gemiddeld tien liquidaties plaats. Voor de periode 2016 tot en met 2021 gaat het om 57 liquidaties. De meeste liquidaties voltrekken zich doordeweeks in Randstedelijk gebied en op de openbare weg of op een parkeerplaats. Bij alle liquidaties zijn vuurwapens gebruikt. Het aantal liquidaties met een hoog risico voor omstanders is minder dan de helft. Het meest voorkomende motief voor een liquidatie is wanprestatie, in de drugshandel of bij de uitvoering van liquidatie-opdrachten. Daarna volgen

diefstal -van geld of drugs- en praten met opsporingsdiensten of in het criminele milieu. Vier op de vijf liquidaties in Nederland zijn cocaïne gerelateerd.

Het aantal unieke schutters bedraagt 56. Bij verreweg de meeste liquidaties valt één dodelijk slachtoffer te betreuren, 12 van de 62 slachtoffers waren niet beoogd. De gemiddelde leeftijd van schutters van liquidaties is 28,9 jaar. Vanaf 2017 neemt de gemiddelde leeftijd per jaar af. Dit ligt echter niet zozeer aan de toename van jongere schutters, maar aan de afname van oudere schutters. 79,1% van de schutters van liquidaties heeft een herkomst van buiten Europa. Bijna alle schutters zijn vóór de liquidatie al bekend bij de politie. De schutter heeft gemiddeld 27 strafbare feiten op zijn naam staan voor hij de liquidatie uitvoert. Hier zitten relatief veel geweldsmisdrijven bij. Bij aanvang van de criminele carrière is een schutter gemiddeld zestien jaar. Vijf schutters worden al vóór hun twaalfde jaar verdacht van een strafbaar feit. Het blijkt dat schutters van liquidaties ook in de eerste helft van hun criminele carrière al ernstige delicten plegen.

De kwalitatieve analyse

Deze is gebaseerd op elf OM dossiers (en expertsessies) en lifestory interviews met betrokkenen. Er wordt gekeken naar (identiteits)constructie, beleving en persoonlijke betekenisgeving. Daarmee wordt kleurrijk inzicht gegeven in de wijze van betrokkenheid bij liquidaties, (persoonlijke dan wel contextuele) motieven en/of beweegredenen die daarbij een rol spelen en hoe veroordeelde betrokkenen bij liquidaties hun levensloop beschrijven.

In de verhoren beroepen de verdachten zich doorgaans op hun zwijgrecht en/of zij ontkennen. Deze (proces)houding lijkt zijn oorsprong te vinden in de brede straatcode van niet 'snitchen' of niet praten met de politie. Er is gekeken naar direct betrokkenen bij het conflict, maar ook verdachten die in opdracht van anderen een rol spelen in het beslechten van het conflict (maar niet zozeer professionele huurmoordenaars zijn). Er zijn er ook voorbeelden van verdachten die, veelal in een perifere en faciliterende rol, aangeven niet op de hoogte te zijn geweest van het feit dat zij een dienst vervulden om een liquidatie mogelijk te maken (al dan niet terecht).

De afgenomen lifestory interviews met personen die zijn veroordeeld in een liquidatiezaak, geven meer informatie dan de dossiers. Het rapport belicht eerst hun narratieve poses, oftewel de manier waarop zij zichzelf neerzetten in het verhaal dat zij vertellen over hun betrokkenheid bij een liquidatie. Daarna wordt systematisch weergegeven hoe veroordeelden zelf hun levensverhaal beschrijven. Beweegredenen voor betrokkenheid bij een liquidatie zijn uiteenlopend en complex: wraak, financieel gewin en erbij horen /loyaliteit.